

ԿՐՈՆԱԿԱՆ

Ս Ո Ւ Ր Բ Խ Ա Չ

«Զոր Հրէիցն ծածկեալ զանբաշխի զցանձն, փա-
փազմար քաղուհւոյն փայտ կեմաց յայտնեցուց»
(Շարական) :

Հայաստանեայց Եկեղեցիի Հայրապետ-
ներէն մին դարեր առաջ այս գեղեցիկ եւ բիւ-
րեղեայ բառերով գովքը հիւսած է Քրիստոս-
ոսի Սաշափայտին գիւտին :

Հայաստանեայց Առաքելական Սուրբ Ե-
կեղեցին տարին չորս անգամ Հանգիստաւոր
կերպով կը տօնախմբէ խաչի խորհուրդը,
խաչի տօնը՝ որպէս մեծագոյն խորհրդանշա-
նը աշխարհի փրկութեան : Ասոնցմէ ա-
ռաջինն է Երեւման Ս. Սաշը, որ կը զուգա-
դիպի Յիսկիին : Իսկ միւս երեքն
են՝ Վերացման Ս. Սաշը, Վարազայ Ս. Սա-
շը եւ Գիւտ Սաշը, որոնք կը զուգադիպին
Սեպտեմբերէն Հոկտեմբեր երկարող ժա-
մանակամիջոցին : Վարազայ Ս. Սաշը յա-
տուկ է Հայաստանեայց Եկեղեցիին, իսկ
միւս երեքը Համաքրիստոնէական բնոյթ
ունին եւ բոլոր Եկեղեցիներու կողմէ կը
տօնուին :

* * *

խաչի գիւտը կատարուեցաւ 327 թր-
ւին, Կոստանդնուս Մեծ կայսեր մօր՝ Հե-
ղինէ Թագուհիի ջանքերուն շնորհիւ :

Հեղինէ Ս. Երկիր ուխտի կու դայ եւ իր
որդիին հետ կը սկսի եկեղեցիներ կառուցա-
նել, Քրիստոսի կեանքին հետ կապուած աւ-
նորինական վայրերը օժտել գեղեցիկ տա-
ճարներով : Իր մտահոգութիւններէն մին
կ'ըլլայ յանա զտնել Քրիստոսի Սաշափայ-
տը, զոր Հրեաներ Քրիստոսի մահէն անմի-
ջապէս ետք նետած էին անյայտ վայր մը,
ենթադրելով որ քրիստոնեայ Հաւատացեալ-
ներ զայն առնելով կրնային պաշտամունքի

առարկայ դարձնել :

Հեղինէ Թագուհիի երկար պրպտումնե-
րէն ետք, Յուդա անունով Երուսաղէմացի
ծերունի Հրեայ մը կը գտնուի ի վերջոյ, որը
տեղեակ էր Սաշափայտի վայրին : Թագու-
հին ստիպումներուն վրայ ան ցոյց կու տայ
տեղը՝ որ աղքատաց մըն էր ոչ շատ հեռու
Գողգոթայի բարձունքէն : Հեղինէ Թագուհի
բանուորներ վարձելով մաքրել կու տայ այդ
վայրը : Հետ աւանդութեան, ինք անձամբ
հսկած է աշխատանքին եւ նոյնիսկ բանուոր-
ներուն օսկեղրած նետած է իր նետած պա-
տուհանէն, որպէսզի աւելի արագ եւ աշխոյժ
աշխատին : Երկար տքնութենէ ետք կը յա-
ջողին աղբը մէկ կողմ դնել ու երեսան կ'ը-
լին երեք խաչափայտեր, մեծ ուրախութիւն
պատճառելով Հաւատացեալներուն : Երեք
խաչերէն մին Քրիստոսի Սաշափայտն էր,
իսկ միւս երկուքը՝ աւագակներուն : ստուգե-
լու Համար. թէ ո՛րն էր Քրիստոսինը, քիչ մը
հեռուէն տարուող մեռած պատանիի մը
դիակը կը մօտեցնեն ու յաջորդաբար կը դը-
նեն երեք խաչերուն վրայ : եւ ո՛վ հրաշք,
երրորդին հպումով մեռեալը յարութիւն
կ'առնէ : այսպէս կը հասկցուի ու կը ստուգ-
ուի իսկական տէրութեական խաչը : Գիւտէն
ետք, խաչը կ'առնուի ու հանդիսաւորապէս
կը ղետեղուի Քողգոթայի բարձունքին վը-
րայ, Հաւատացեալներու պաշտամունքին ու
երկիւղածութեան առարկայ դառնալով :

* * *

Կեանքի մէջ խորհրդանշաններ կան որ
ժամանակի ընթացքին շաղախուելով, դա-

երբու թոհուփոհին մէջէն անցնելով՝ կ'ար-
ժեւորուին ու կը վերածուին խոր ու համա-
մարդկային գաղափարներու, խորհրդանի-
շերու: Ասոնցմէ է Քրիստոսի խաչը, որը ոչ
միայն Քրիստոսի խաչելութեան գործիքը ե-
ղաւ, այլ նաեւ՝ խորհրդանշանը ամբողջ քը-
րիստոնէութեան, վէժը Քրիստոսի քարոզած
բոլոր վսեմ սկզբունքներուն ու աստուածա-
յին ճշմարտութիւններուն:

Մենք, Ուղղափառ քրիստոնեաներս, խա-
չով կը պաշտենք Սաչեալը, զԱյն խաչի խոր-
հուրդին մէջ տեսնելով, խաչին մէջէն ըմ-
բռնելով Սաչեալին վեհ ոգին ու վսեմ գաղա-
փարները: Սաչի խորհուրդով է որ կարող
ենք հասկնալ ու բացատրել քրիստոնէական
կրօնն ու հաւատքը, եւ, նոյն ձեւով, Սաչի
ու Գողգոթայի խորհուրդին մէջէն՝ յարու-
թեան յաղթանակը:

Գաղափար մը կենդանի ու յաւերժական
պահելու համար անհրաժեշտ է զոհողու-
թիւնը: Առանց զոհողութեան, այդ գաղա-
փարը կորուստի կը մատնուի: Սերմը հողին
մէջ թաղուելով կը մեռնի, սակայն փոխա-
բէն հաղարաւոր սերմեր տալու եւ անեցնե-
լու համար: Քրիստոս բարձրացաւ Գողգո-
թայի բարձունքը, հոն զոհուեցաւ եւ հան-
դիսացաւ առաջին սերմը քրիստոնէական
փարդապետութեան. խաչին վրայ թափեց
իր անմեղ արիւնը՝ իր գաղափարին ու վար-
դապետութեան սիրոյն: Ան զոհեց իր անզո-
հելի զոհը՝ անձը՝ հանուր մարդկութեան
փրկութեան: Համար, հաւատալով որ մահէն
ետք լուսափայլ յարութիւն կայ, եւ ապա-
ցուցանելով մարմնական, ֆիզիքական մա-
հէն անդին՝ յաւերժական կեանքի մը տնմաւ
զոյութիւնը:

Սաչի խորհուրդը սերտ աղերս ունի եւ-
կեղեցիի գաղափարին հետ. այս երկուքը

անբաժանելի միութիւններ են, մէկը միւսին
ամբողջացուցիչ: Սաչը որպէս գործիք, ոչ
եկեղեցին՝ փրկութեան արդիւնք, հաւա-
տացեալներու հողինքէն ներս կը ստեղծեն
միութիւն մը ու կը նորոգեն Քրիստոսի
սուրբ յիշատակը: Քրիստոնէութիւնը Սաչին
մէջ տեսաւ թափուած անմեղ արիւնով սըր-
բացած խորհուրդը, իսկ եկեղեցիին մէջ՝
սրբագործուած կեանքը: Անոր համար է որ
Սաչի տօնին հետ միասին կը տօնենք նաեւ
եկեղեցիի սուրբ յիշատակը:

* * *

Քրիստոնեայ բոլոր ազգերէն ամենէն ա-
ւելի Հայ Ժողովուրդը զօրաւոր կերպով
կապուած է Սաչի խորհուրդին: Իրեն հա-
մար Սաչը խոր ու վսեմ գաղափարներու
խորհրդանիշն է, մասնաւոր ուր Հայը իր
կեանքը նոյնացուցած է Սաչի խորհուրդին
ու գաղափարին հետ, հաւատարմօրէն հետե-
ւելով Քրիստոսի խաչի ճանապարհին աւ
արիւնոտ Գողգոթային:

Հայուն կեանքը դարեր շարունակ եղած
է իրական չարչարանք մը, իւրօրինակ խա-
չելութիւն մը. բայց տառապանքի իր ամ-
բողջ կեանքի ընթացքին, ան միշտ խաչով
ներշնչուած է ու իր առջեւէն որպէս Ուխտի
Տապանակ տարած զայն:

Մենք ալ մեր կարգին հետեւինք մեր նա-
խահայրերուն, հասնելու Գողգոթայի բար-
ձունքին ու անկէ՝ յարութեան լուսափայլ
գաղափարին, կարենալ կրկնելու Պօղոս Ա-
ռաքեալի հետ. «Իսկ որովհետեւ Հրեայք
նշան հայցեն, եւ հեթանոսք իմաստութիւն
խնդրեն, մեք քարոզեսցուք զՍաչեալն Քը-
րիստոս, Հրէից գալթակոյութիւն եւ հեթա-
նոսաց յիմարութիւն» (Ա. Կորթ. Ա. 22-23):

Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին

ԱՂԱՆ ԱՐԴ. ՊԱՆԻՕԶԵԱՆ